

Pory roku w muzyce – wiosna i jej zwyczaje

- [Pory roku w muzyce – wiosna i jej zwyczaje](#)

Wprowadzenie

XIV w. – *Ecco la Primavera (Wiosna jest tutaj)* Francesco Landino

ok. 1725 – wydanie cyklu koncertowego *Cztery pory roku* przez Antonio Vivaldiego

1801 – powstaje sonata skrzypcowa tzw. *Wiosenna* Ludwiga van Beethovena

1838 – *Wiosna* op. 74 nr 2 Fryderyka Chopina

1894-96 – *Wiosenne wody* Siergieja Rachmaninowa

1987 *Wiosna - ach to ty* Marka Grechuty

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja twórcza, doskonalenie umiejętności muzycznych. Uczeń:

4. zdobywa kompetencje w zakresie słuchania i percepcji muzyki:

1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej (w całości lub fragmentów):

a) reprezentatywnych dla kolejnych epok (od średniowiecza do XX w.);

b) muzyki jazzowej i rozrywkowej;

c) polskich **pieśni** artystycznych i patriotycznych;

d) utworów ludowych w postaci oryginalnej i stylizowanej;

3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;.

Nauczysz się

wymieniać najważniejsze wiosenne święta i **obrzędy** słowiańskie;

opisywać tradycje świąteczne i zwyczaje wiosenne;

rozróżniać obsadę wykonawczą w utworze;

rozróżniać epoki w historii muzyki.

Przybywaj, piękna wiosno Wolfganga Amadeusza Mozarta

Polecenie 1

Poniżej widoczny jest tekst pieśni *Przybywaj piękna wiosno*. Przeczytaj go, a następnie spróbuj go zaśpiewać wzorując się na wersji z odtwarzacza.

*Przybywaj piękna wiosno,
uroczy ześlij nam maj,
I tam, gdzie trawy rosną,
znów fiołkom kwitnąć daj.
Na drzewach słońca siłą
zielony rozwiń liść.
By znowu można było
raz na przechadzkę iść.
Już dość tej zimy długiej,
weselsza idzie wieść,
przybywa maj przecudny,
by wszystkim radość nieść.
Rozkwita w koło ziele,
fiołki niosą woń.
Odezwij się, kukułko
i ty, skowronku dzwoń.*

[Źródło:] Zmodyfikowany tekst utworu pochodzi z *Pieśniobranie majowe*, s. 19. Wersja PDF *Pieśniobrania* jest dostępna pod linkiem: <http://www.piesniobranie.pl/uploads/spiewniki/spiewnik-03-05-2013.pdf>

Barbara Krafft, „Wolfgang Amadeusz Mozart” (fragment), 1819, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Wolfgang Amadeusz Mozart, „Sehnsucht nach dem Frühling (Przybywaj piękna wiosno)”, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Ćwiczenie 1

Wysłuchaj piosenki: *Przybywaj, piękna wiosno*. Na podstawie zdobytej dotychczas wiedzy rozpoznaj, z jakiej epoki pochodzi kompozytor, który skomponował linię melodyczną do tej piosenki.

- barok
- romantyzm
- klasycyzm

Charakterystyka wiosny

Wiosna jest jedną z czterech pór roku. Rozpoczyna się 21. marca, a kończy 22. czerwca.

Cechy charakterystyczne:

- śnieg zaczyna topnieć
- zwierzęta budzą się z zimowego snu

Na przestrzeni wieków wątek wiosny w muzyce był szeroko wykorzystywany przez artystów. Jednym z najwcześniejszych odwołań do motywu wiosny był utwór *Ecco la primavera (Wiosna jest tutaj)* Francesco Landiniego, który tworzył w XIV wieku. W późniejszych okresach do wiosny nawiązywali tacy jak: Vivaldi, wspomniany wcześniej Mozart, Beethoven, czy Chopin.

Fragment grobowca z wizerunkiem Francesco Landiniego, ok. 1397, Kościół San Lorenzo, Florencja, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Francesco Landini, „Ecco la primavera (Wiosna jest tutaj)”, online-skills, CC BY 3.0

Lambert (młodszy), „Antonio Vivaldi”, XVIII wiek, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Antonio Vivaldi, „Cztery pory roku”, „Wiosna”, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Ćwiczenie 2

Wysłuchaj piosenki *Wiosna, ach to ty*. W jakiej kolejności Marek Grechuta wymienia pory roku?

- wiosna
- jesień
- zima
- lato

Ćwiczenie 3

Wysłuchaj fragmentu utworu, a następnie uzupełnij wybrane elementy metryczki utworu.

[Nagranie dostępne na portalu epodreczniki.pl](#)

M-118-OK8

Utwór do zadania 3, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu dawna pieśń z towarzyszeniem instrumentów dawnych. Pieśń jest skoczna, radosna, jej charakter podkreśla użycie tamburynu.

Imię i nazwisko kompozytora: .....

Oryginalny tytuł: .....

Polski tytuł: .....

Wiosenne święta i zwyczaje słowiańskie

Dawniej wiosna była bardzo ważnym czasem dla ludzi. Był to okres rozkwitu roślinności oraz końca zimowej stagnacji. Równie ważnym okresem była cała wiosna. Tradycyjne wiosenne odbywały się ku czci bóstw słowiańskich, tj. Jassy, Perkuna i Jarowita oraz Marzanny.

Zwyczaje słowiańskie:

Dziady Wiosenne (20 marca) jest wiosenne święto zmarłych. Nocą tego dnia na ziemi przybywali zmarli, których ludzie starali się obłaskawić. Miało to zapewnić pomyślność, płodność i urodzaj w nadchodzącym roku.

Święto Jare (21 marca) tego dnia rozpoczynano kilkudniowy cykl obrzędów, które miały odgonić zimę i przyzwać wiosnę. Do dzisiaj popularnych zwyczajem, związany z tym świętem jest topienie lub palenie Marzanny.

Zdobienie jajek zwyczaj polegający na ozdabianiu jajek przy pomocy farb, naklejek czy ryciu w skorupkach. Wśród Słowian oznaczało to odradzające się wraz z wiosną życie. Chrześcijanie zaadaptowali to święto, którzy w ten sposób przedstawiają zmartwychwstałego Jezusa.

Śmigus-dyngus zwyczaj pochodzący z czasów słowiańskich. Tego dnia ludzie na biciu po nogach gałązkami wierzbowymi lub palmami oraz na polowaniu się wodą. Miało to oznaczać obmywanie się z brudu i chorób jakie pojawiały się przez zimę.

Ćwiczenie 4

Przeczytaj jeszcze raz uważnie tekst, a następnie wskaż prawidłową odpowiedź. Wskaż, kiedy miały miejsce obrzędy związane z Dziadami wiosennymi.

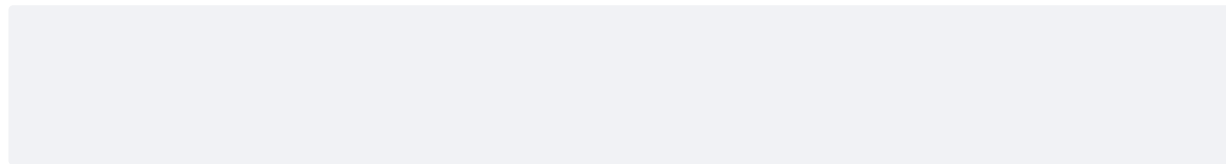
- 20 marca
- 25 marca
- 1 marca

Polecenie 2

Wysłuchaj dwóch **pieśni**. Zastanów się, w jakim nastroju utrzymane są obydwie kompozycje. Czy prezentowane kompozycje oddają charakter omawianej pory roku?

Maria Wodzińska, „Portret Fryderyka Chopina”, 1836, Muzeum Narodowe w Warszawie, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Fryderyk Chopin, „Wiosna” op. 74 nr 2, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Autor nieznan, Fotografia Sergiusza Rachamaninowa, rok nieznan, Biblioteka Kongresu, Waszyngton, Stany Zjednoczone, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Sergiusz Rachmaninow, „Wiosenne wody” op. 14 nr 11, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Ćwiczenie 5

Wysłuchaj dwóch pieśni. Rozpoznaj, jaki to głos?

sopran (wysoki głos kobiecy)	
tenor (wysoki głos męski)	

Zadanie posiada plik audio, który można odsłuchać w wersji online podręcznika.

Ćwiczenie 6

Spośród podanych poniżej słowiańskich zwyczajów wiosennych wybierz te, które pojawiły się na zajęciach.

- TOPIENIE MARZANNY
- KUREK DYNGUSOWY
- ŚWIĘTO JASKÓŁKI
- GAIK
- DZIADY WIOSENNE
- ŚWIĘTO JARE
- POGRZEB STRZAŁY

Ćwiczenie 7

Słownik pojęć

Doktryna

zespół wierzeń uznawanych przez daną religię, na który składa się z reguły teoria Boga, teoria świata

i teoria człowieka.

Obrzędy

Ogół praktyk religijnych o charakterze publicznym, stanowiących — obok doktryny — zasadniczy składnik każdej religii;
najbardziej uniwersalnymi obrzędami są: modlitwa i ofiara.

Pieśń

muzyczny utwór wokalny, na ogół do tekstu lirycznego, solowy lub chóralny, wykonywany: a) z towarzyszeniem instrumentu solo, zwykle strunowego, np. w starożytnej Grecji z akompaniamentem liry, kitary, w czasach nowożytnych gitary, od końca XVIII w. najczęściej fortepianu; b) z towarzyszeniem kameralnego zespołu instrumentalnego; c) z towarzyszeniem orkiestry; d) a cappella

Słowianie

grupa ludów indoeuropejskich zamieszkujących znaczne obszary środkowej i wschodniej Europy.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

encyklopedia.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

Barbara Krafft, „Wolfgang Amadeusz Mozart” (fragment), 1819, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Wolfgang Amadeusz Mozart, „Sehnsucht nach dem Frühling (Przybywaj piękna wiosno)”, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Fragment grobowca z wizerunkiem Francesco Landiniego, ok. 1397, Kościół San Lorenzo, Florencja, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Francesco Landini, „Ecco la primavera (Wiosna jest tutaj)”, online-skills, CC BY 3.0

Lambert (młodszy), „Antonio Vivaldi”, XVIII wiek, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Antonio Vivaldi, „Cztery pory roku”, „Wiosna”, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Joseph Karl Stieler, „portret Ludwiga van Beethovena”, 1820, Beethoven-Haus, Bonn, Niemcy, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Ludwig van Beethoven, sonata „Wiosna”, online-skills, CC BY 3.0

Marek Karewicz (fot.), Marek Grechuta, culture.pl, CC BY 3.0 (ilustracja); Marek Grechuta, „Wiosna, ach to ty”, online-skills, CC BY 3.0 (dźwięk)

Maria Wodzińska, „Portret Fryderyka Chopina”, 1836, Muzeum Narodowe w Warszawie, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Fryderyk Chopin, „Wiosna” op. 74 nr 2, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Autor nieznan, Fotografia Sergiusza Rachamaninowa, rok nieznan, Biblioteka Kongresu, Waszyngton, Stany Zjednoczone, wikimedia.org, domena publiczna (ilustracja); Sergiusz Rachmaninow, „Wiosenne wody” op. 14 nr 11, AMFN, CC BY 3.0 (dźwięk)

Bibliografia

D. Gwizdalanka, *Historia muzyki 2*, Kraków 2006.

M. Talbot, *Vivaldi, Kraków 1988*.

culture.pl

muzykotekaszkolna.pl